

Veneçuela, a la recerca del consens perdut

Els veneçolans han substituït els cops per les signatures, en un país extremament polaritzat des de fa dos anys i on el president, Hugo Chàvez, es juga el seu futur i el del seu projecte "bolivarià".

Milers de veneçolans han sortit al carrer les últimes setmanes per plasmar amb una firma i davant les càmeres el seu posicionament polític: els uns per demanar un referèndum sobre la continuïtat de 37 diputats de l'oposició; els altres, per sol·licitar la mateixa consulta contra 36 legisladors oficialistes i, sobretot, contra el president, Hugo Chàvez. Sense incidents remarcables, però amb denúncies de frau llançades pels dos bàndols, els ciutadans van decidir deixar enrere la violència política que ha marcat els darrers dos anys del cinquè país productor de petroli del món, des que el 10 de desembre del 2001 una heterogènia coalició d'empresaris, sindicats i partits tradicionals va convocar la primera vaga general contra el cap d'estat "bolivarià".

Tot això ha estat possible gràcies a la intensa mediació de l'Organització d'Estats Americans (OEA), el Centre Carter i les Nacions Unides, els quals van aconseguir, el 29 de maig, que tant chavistes com antichavistes es possessin d'acord per acatar la Constitució "bolivariana" del 1999, dissenyada pel mateix president un any després d'arribar al poder (1998) i que preveu una cosa única al món: convocar un referèndum revocatori de tot càrrec electe a partir de la meitat del seu mandat. "És el pas de la democràcia representativa a la democràcia participativa", diu el vicepresident veneçolà, José Vicente Rangel.

Abans de l'entesa, però, els mateixos carrers de Caracas que del 21 al 24 de novembre (recollida de firmes del Govern) i que del 28 de novembre a l'1 de

desembre (oposició) van viure una mena de "festa democràtica" van ser escenari de diferents enfrontaments que van provocar una cinquantena de morts amb dos epicentres clars: el cop d'estat de l'11 d'abril del 2002, que va allunyar Chàvez del poder durant 47 hores, i una vaga general que es va perllongar entre els mesos de desembre de l'any passat i el gener d'enguany i que va sumir el país en una profunda crisi econòmica que encara cueja.

En un mes, l'àrbitre del procés, el Consell Nacional Electoral (CNE), dirà si l'oposició ha recollit les signatures necessàries per convocar el referèndum contra Chàvez. Un president que, fa només quatre anys, comptava amb el consens del 80% de la població per tirar endavant les seves reformes, les quals passen per foragitar la corrupció i el clientelisme i millorar la situació dels pobres.

Què és el que ha produït l'extrema polarització que viu el país? El coordinador a Veneçuela del Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament (PNUD), Antonio Molpeceres, considera que si bé Chàvez ha tingut cura de "sectors que abans no estaven atesos", la manca de diàleg amb els seus rivals l'ha portat a un autèntic carrer sense sortida. L'opositor Manuel Cova, secretari general de la Confederació de Treballadors Veneçolans (CTV), afegeix que "la incompetència" de l'executiva per afrontar el principal problema de l'estat –l'exclusió social– ha desembocat en la greu crisi del país.

Des del Govern, al seu torn, apunten que la seva intenció de canviar els es-

Segons l'oposició, la incapacitat d'Hugo Chávez per plantar cara al principal problema de Veneçuela, l'exclusió social, l'ha dut a aquesta complicada situació. La manca de diàleg amb els seus rivals és una altre dels retrets que li fan.

quemes clientelistes i corruptes de l'administració és el que va rebel·lar les formacions polítiques tradicionals, el sindicat de sempre (la CTV) i els grans empresaris. No s'ha d'oblidar que aquella primera vaga general del 10 de desembre del 2001 va començar el mateix dia que l'executiva promulgava la llei de terres, que pretén un repartiment més equitatiu del sòl productiu, i una nova llei d'hidrocarburs, que blindava qualsevol intent de privatització de Petrolis de Veneçuela (PDVSA), la principal indústria veneçolana i l'empresa més cobejada de Llatinoamèrica. A partir d'aquí, l'oposició aplegada en la Coordinadora Democràtica (CD) va decidir apostar fort per fer caure el president

La polarització al país és total. Empresaris, classes acomodades i policia contra les classes populars

abans d'hora. "Els antichavistes estan obsessionats a treure Chávez: s'han decantat per sortides no democràtiques, han violentat els drets de la població, han convocat les forces armades, han muntat 'autoatemptats', van paralytzar el país durant dos mesos, cosa que va ser fatal per a tothom, i han volgut acostar-se als sectors populars a través d'un llenguatge violent", assegura Mireya Lozada, portaveu de l'organisme inde-

pendent Pau en Moviment, que també retreu a Chávez haver-se tancat en banda davant la CD.

La polarització a Veneçuela és extrema. L'oposició té el suport de l'empresariat —el fugisser president *de facto* de l'11 d'abril era l'aleshores cap de la patronal, Pedro Carmona—, de les classes mitjanes i altes i de la Policia Metropolitana (PM), controlada per l'alcalde de Caracas, l'antichavista Alfredo Pena.

Protestes contra el president veneçolà a Caracas, l'abril del 2002. Chávez va abandonar el poder durant 47 hores. Any i mig després, la inestabilitat encara és notable.

Això es tradueix en la falta de parcialitat de les quatre televisions privades del país, que, per exemple, durant el *putsch*,

van lloar Carmona mentre dissolia l'Assemblea Nacional i la PM reprimia a sang i foc els veneçolans que reclama-

ven al carrer el retorn de Chávez. El president, per la seva banda, conserva el suport de bona part de les classes populars, les forces armades i de la televisió pública.

Enmig de tots hi ha els qui a Venèçuela reben, despectivament, el nom de "nini" i que, segons Lozada, són el 40% de la població. Un d'aquests és en Maximiliano, un cambrer del barri de La Candelaria (centre de Caracas), que afirma no haver concedit la seva signatura a cap dels dos bàndols, "fart" de tot plegat. De fet, el col·lectiu de Lozada ha presentat un manifest al CNE, signat per un centenar de personalitats i titulat "Aquí, hi cabem tots", on insten les parts enfrontades, entre altres coses, a "elevant el nivell de debat", "condemnar les expressions de violència" i "propiciar espais de distensió, trobada i diàleg plural sobre els problemes més urgents del país". El text també constata que "encara no s'ha arribat a situacions límit" i, així, fa una crida urgent al consens abans que no hi hagi marxa enrere.

Fernando Jaramillo, coordinador de la missió de l'OEA a Venèçuela, es mostra esperançat pel procés engegat al país sud-americà amb la recollida de signatures. Creu que "les accions de les parts han passat a la racionalització" i que, realment, "molta gent està fastiguejada de tot". Jaramillo també apunta que si tot surt bé, l'exemple veneçolà "pot ser molt útil per a tot Llatinoamèrica a fi d'enfortir la democràcia: la gent s'adona que les aventures boges [colpisme] no són vàlides". I més quan crisis com les de Venèçuela o Bolívia han posat damunt la taula els problemes de governabilitat als quals s'enfronta la regió.

Serà difícil recuperar el consens perdut a Venèçuela. Molpeceres veu la recollida pacífica de firmes com el primer pas, però avisa que encara és d'hora. El conflicte no està tancat i és difícil de saber què farà Chávez si hi ha referèndum i el perd i, més tard, també cau derrotat en unes eventuais eleccions. Ningú tampoc no sap de quina manera actuarà l'oposició si veu que la via democràtica no serveix per a desfer-se del president "bolivarià".

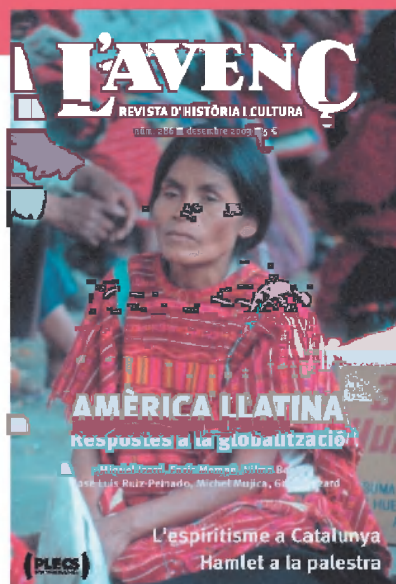
Andreu Gomila (Caracas)

Amèrica Llatina

Respostes a la globalització

Desembre de 2003

Aquest dossier destria els mecanismes de resposta al fenomen de la globalització a diversos països de l'Amèrica Llatina, a partir dels esdeveniments recents a l'Argentina i Venèçuela, així com les reivindicacions de les minories ètniques al Brasil, Hondures i Belize.

L'Avenç. Consell de Cent, 278, 1r 2a - 08007 Barcelona - 93 488 34 82
avenc@retemail.es / www.lavenc.com